

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan, izveniši ponedeljke in dneve po praznikih, ter velja po pošti prejemati za avstro-ogerske dežele za celo leto 16 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za celo leto 13 gld., za četrt leta 3 gld. 30 kr., za en mesec 1 gld. 10 kr. Za pošiljanje na dom se računa 10 kr. za mesec, 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poštnina iznaša. — Za gospode učitelje na ljudskih šolah in za dijake velja znižana cena in sicer: Za Ljubljano za četrt leta 2 gld. 50 kr., po pošti prejemati za četrt leta 3 gld. — Za oznanila se plačuje od četrstopne petit-vrste 6 kr., če se oznanilo enkrat tiska, 5 kr., če se dvakrat, in 4 kr., če se tri- ali večkrat tiska.

Dopisi naj se izvole frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo je v Ljubljani v Franc Kolmanovej hiši št. 3 „gledališka stolba“. Opraviništvo, na katero naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. administrativne reči, je v „Narodnej tiskarni“ v Kolmanovej hiši.

Premišljevanja o združbi malih v velike občine na Kranjskem.

Iz Istre. [Izv. dop.]

I.

Zanimati mora vsacega državljana vsaka obče važna naredba v javnem življenju, akoravno se taka naredba le sosedu dotika; in ker pri nas v Istri imamo uže več let uvedeno združenje malih občin v večje, utegne biti koristno za razjasnjenje stvari tukaj namenjeno premišljevanje, ker znabiti se kdo ne strinja popolnem s tukaj izraženim mnenjem, ter povzdigne svoj glas v oporekanje, in se tako vname debata, ter živahneja postane, stvari samej gotovo ne v kvar.

In ker v Istri, kakor rečeno, smo uže dalje časa združeni v velike občine, torej bratom Kranjcem lahko postrežemo s svojimi izkušnjami, da zadobijo one dobrote, katere mi še pogrešamo v občinskem življenju, ter se o pravem času zavarujejo proti neprilicnostim, katere nas težijo vsled uprave po velikih občinah. Stvar bolj temeljito razpraviti, je sicer potrebno a težavno, in ta poskus je namenjen zadevo od več strani le drastično razjasniti.

Pred vsem je treba opomniti, da občinski zakon za Istro nij bitstveno različen od Kranjskega, celó pa jednoličen kar se tiče delokroga od vlade občini natvezanega. Okolo te okolnosti se baje nova uredba občin na Kranjskem suče; ampak nameravano združenje bode še mnogo bolj vpljivalo na notranji občinski razvoj. — Vsa politična vladna uprava opira se na občinske ramena s tem, da c. k. okrajna glavarstva uradujejo le kot posredovalni uradi mej namestništvu in občinami. To prouzročuje državi znamenite stroške za vzdrževanje okraj-

nih glavarstev, mej tem ko občine imajo stvarno delo izvršiti, zraven pa trošek strpeti. To je zdanja sistema vladna, ali zajec bržkone drugje tiči.

Ali lotiti se in kritizirati dozdanje vladne sisteme, ne more biti namen teh vrstic, ker to je dopuščeno in popolnem svobodno le v parlamentu; in ker moramo računati z danimi veličinami, to je, z okrajnimi glavarstvi kot posredovalnimi uradi vladi, kaže — radostno sprejeti nameravano združenje malih občin v velike, ker na ta način utegne se sistema na postavnem potu premeniti na boljše, ako bi velike občine vpljivale posredno in neposredno na vladne kroge.

To je pa le mogoče, ako velikim občinam stojé na čelu z možni, neodvisni župani, in imajo le-ti, recimo odkritosrčno, zmožno dušo v občinskem uradu v osobi poštenega, zmožnega tajnika, kateri je tudi navdušen za ta posel. In to je zopet večinoma le v velikej občini mogoče, v katerej je sposobne inteligencije na razpolaganje, ali pa vsaj eden kolikaj zmožen župan, kateremu je volja se briniti za občni blagor zraven svojega.

V malih občinah pa nij povsod to mogoče, in se mnogokrat zgodi, da občina je prisiljena izbrati skoz in skoz poštenega kmeta za župana, kateri pa za ta posel nij sposoben, ker — ne zna pisati in brati in je torej navezan na svojega pisarja, kateri je včasih nepošten, večkrat nevednež v občinskih zadevah, še večkrat pa neumen priprost pisar, kateri pomoli županu skrojene spise za podpis, prepuštvši njemu vso odgovornost za krivo in pravo. Pisatelju teh vrstic je znan slučaj, v katerem je župan podpisal pooblastilo nekemu občanu za-se v imenu neke soseske ali pod-

občine tožariti proti družemu sosedu. Ta pooblaščenec je pa se hotel tožariti proti volji one podobčine, katero je hotel zastopati, torej brez pravega mandata, akoravno je imel pooblastilo od župana podpisano. Pooblaščenec pravdo izgubi, in podobčina je obsojena plačati 247 gold. stroškov! Nedvomljivo je, da končno bo župan le moral one stroške plačati, ker je po postavi odgovoren za vsako dejanje proti vladi in proti občanom. Vprašanje je: bi li bil župan podpisal ono mu pomoljeno nemško in nerazumljivo pooblastilo, ako bi ga bil občinski pisar podučil o naslednjih? Ali pisarju niti nij bilo mar podučiti župana, ker je pooblaščenca (najbrže ne br zplačno) ono izgubljeno tožbo vodil. Taki slučaji so možni le, ako je župan nevednež v občinskih postavah, ako ne zna pisati in zato nij zmožen dostojno nadzorovati dejanja svojega pisarja, kateri je po sv. pismu pravi „najemnik“. Mogoči so pa taki slučaji tudi v velikej občini, ako je župan sicer pošten a neveden kmet; temveč pa so mogoči v malih občinah, kder navadno nij mnogo poštene inteligencije na razpolaganje. Tako pride čestokrat, da občine hirajo toliko v svojih notranjih zadevah kakor tudi v zunanjih opravilih, in zato kaže bolj, da se male, samoupravne (autonomne) občine združijo v večje.

A tudi v denarstvenem obziru kaže bolj se poslužiti slavnega gesla našega presvitlega cesarja „Viribus unitis“; z združenimi močmi je lažje mogoče biti kos dandanašnjim zahtevam občinske samouprave. Mala občina n. pr. plačuje svojemu malozmožnemu pisarju po 300 do 400 gold. na leto; dve, tri take občine združene v veliko občino lahko plačajo dobro izurjenemu in bolj zmožnemu tajniku tudi

Listek.

Spomini.

(Spisuje J. S.)

(Dalje.)

III.

Zdaj še le so jeli drugi vstajati; fantje so spali trdo a dobro, to se jim je videlo, nekoliko si méli zaspane oči, nekoliko se tudi umivali — in nov dan se je pričel. Vožili smo se mimo mnogih otokov, katerih največji je bil Grosa; srečali smo tu parobrod „Avstrija“, ki je 19. bataljon bil pripeljal do Splugeta, pozdravili smo ga navdušeno in trobentači so zatrobili veliki marš.

Spluget sam, kamor smo mi popoldne prispeli, je lepo mesto, hiše so lične, ulice jednakomerne, lepe cerkve, velika vojašnica, sploh tako, kakoršna smo videti navajeni mesta po naših krajih; okolica nam pa takoj pove, da smo v Dalmaciji, akoravno je pri-

meroma še precej oljk in druge zelenjave tam, višje gore so pa kakor druge — gole. S parobroda stopiti nij bilo dovoljeno, mudili smo se tudi le toliko, da se je izkrcala jedna ženijska kompanija, zato se tudi moja vednost v Splugetu na te le opazke skrči. — Ljudje, ki so došli v luko nas pogledat ali pozdravljati, nijso nič kaj dober vtis na nas napravili, rad pa tudi pripoznavam, da oni nijso bili elegantesa Splugetska; umazani, raztrgani so nas kruha prosili, topli in valjali so se po tleh, če jim je res kdo kos komisa vrgel. — Po jedno uro trajajočem obstanku odpluli smo dalje nekoliko olajšani. Na večer istega dne smo dospeli v Makarsko, kjer je zopet jedna ženijska kompanija izstopila; potrebovali so jo tam za naglo in popolno dovršenje ceste Makarska-Kozica na hercegovinsko mejo.

Mesto leži na obnožji velike gore in ima na strmem velikem trgu lep kamenit vodnjak, baje še od rimljanskih časov. Na suho stopiti nam zopet nij bilo dovoljeno vsled prepovedi

polkovnika pl. K., kar je pa strano razburjenje mej ljudmi prouzročilo; mej kričanjem so se slišali celo glasovi ki so pretili s silo se polastiti mosta in s silo priti v mesto. Ker so imeli vsi po 72 patron pri sebi, stvar nij bila brez vsega pomena, glad in žeja sta tudi pripomogla, da se nijso dali nikakor pomiriti, in še le, ko se je straža pol kompanije postavila na molu, ki je z nataknenimi bodali zavrnila vsacega, polegli so se nekoliko razburjenih duhov valovi.

Na jutro družega dne smo veslali vedno blizu suhega, mudili smo se le v Sanem še nekoliko, kjer nas je zapustil 11. lovski bataljon. — Zdaj smo bili sami domačini, to je sam 33. bataljon, še na parobrodu, drugi so nas uže vsi zapustili, nehoté se je zato nas misel polastila, da bode tudi našega veselja in mirne vožnje kmalu konec, ter da bodo nastopili drugi hujši dnevi. Spomnil sem se dobro še na muke, ko sem v prejšnjih letih marširal nekda avgusta meseca iz Celja v

800 gold. in še prihranijo 300 do 400 gold.; v tej meri bi se več ali manj vsak trošek za občne namene zmanjšal in pri vsem tem bi bil kmet, kateri uže tako težavno nosi naložena si javna bremena, za manjši trošek bolj dostojno in točno postrežen. Za koga pa je občinski urad na kmetih, ako ne zanj? Mari je samo za podpirati c. kr. uradnjam? Ker pa uže mora biti jedno in drugo, ne kaže denar tratiti, nego jako varčno ga štediti in le kolikor se ga tako rekoč prisiljeno po postavi mora za upravo občine potrositi, naj se potrosi kolikor mogoče v stalno korist občine. Potrati se pa denar brezkoristno, ako se po 300 do 400 gold. plačuje večjidel nezmožnemu pisarju v posameznih malih občinah, namesto, da bi se izurjenemu, vestnemu in zmožnemu tajniku velike občine dalo primerno dobro plačilo, da more živeti neodvisno od družih postranskih zaslužkov, katere je prisiljen (ako slabo plačan) opravljati le s potrato časa in v škodo občine, katera ga plačuje. Da pa tajniku ne ostaje časa baviti se s postranskimi zaslužki, ako hoče vestno opravljati poslovanja velike občine, to nas uči izkustvo; občine večjidel hirajo, kjer koli tajnik ne porabi delavnosti občini v korist, in je prisiljen še postransko zaslužiti si, da more dostojno živeti. Zakaj pa bi ne bil občinski tajnik plačan jednako vsakemu nižjemu državnemu uradniku, celo ker ne more upati, da dosluži pokojnino? In ako hočemo imeti dobre občinske uradnike ter s časom doseči bolj in ceneje upravo, t. j. znebiti se okrajnih glavarstev, kakor so pod zdanjo obliko, tedaj je celo neobhodno potrebno združenje občin, ker drugače nij mogoče tajnikom dati zaslužku primerno plačilo z ozirom na njegove mnogovrstne zmožnosti. — č.

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani 11. marca.

Hrvatska regnikolarna deputacija je v Pešti izbrala Krestića za predsednika in Miškatovića za tajnika. — Nij dvombe, da bode z magjarsko podobno regnikolarno deputacijo sklenila novo nagodbo podobno dozdanej, po želji Magjarov. — Cesar je bana Mažuranića 9. t. m. pri sebi sprejel in potlej k ministrski konferenci in k obedu povabil. Ogerski list pripoveduje, da je vojni minister Bylandt obljubil, da se s 1. aprilom

začne v **Bosni** zmanjševati število avstrijske posadke, to je potlej, ko bodo Rusi Bolgarijo zapustili. — Torej je večje število naše garnizije tam nezaupnost do Rusije?

Vnanje države.

Bivši predsednik **bolgarskega** centralnega odbora za revolucionarno osvobodjenje, Jonin, je poslal v Trnovo bolgarskim poslancom oklic, v katerem pravi: Po dolgih velikih robstva in trpljenja je prišel čas, v katerem celo Slavjanstvo praznuje z vami vaše narodno prerodenje. Sprejmite od mene brat-ski pozdrav pri odpiranju narodnega zbora v glavnem mestu bolgarskih carjev. Dalje prosi poslance naj se potegujejo za nerazdeljivost in za celoto bolgarske zemlje, za polno svobodo, a da naj izvolijo kneza, ki bode prijazen ne le milemu ruskemu narodu, temuč tudi celemu Slavjanstvu.

Angleškemu „Standardu“ se iz Trnovega poroča, da misli Zankov s silo dognati sklep, naj se proti volji Evrope Bolgarija sama zjedini.

Drug telegram pa poroča, da bodo v adresi izrekli Bolgari le željo, da naj vevlasti ozir imajo na hrepenjenje bolgarskega naroda po združenji.

Srbska vlada je baje dovolila, da se bode avstrijska s srbsko železnico pri Belgradu združila, in hoče en del stroškov za most čez Savo nositi.

Iz **Carigrada** se v „Times“ javlja, da porta na vsak način hoče pravico obdržati, da v Balkan svoje vojne posadke dene v soteske Anglija in Francoska baje da sti za to natančno izvršenje berlinskega dogovora. Da li je na tem vsem istina ali več angleške želje, učila bode bližnja bodočnost.

Grška vlada je 7. t. m. iz Carigrada od svojega poslanika tako važna poročila dobila, da se je precej ministerski svet sešel. Pravi, da je bila to poslednja beseda porte v vprašanji reguliranja mej. Grecija hoče na Evropo apelirati.

Iz **Afganistana** poroča preko Tashkenda ameriški dopisnik „Newyorkskega Herald“, da je Šir Ali 21. februarja po dvadnevem boji s smrtjo res umrl. Ruski zdravnik doktor Javorski je bil pri njem in mu je olajševal smrtni boj. Po smrti Alijeve se je začel boj mej stranko Jakub-kan, in mej stranko emirovega brata ter vnuka. Jakub-kan je zmagal.

Najnovejši telegram iz Londona poroča: V spodnjej zbornici je rekel Northcote, da je vlada na tem, da bode uže z Jakub-kanom o miru dogovarjati se začela.

O armadi Cetewayjeve v južnej **Afriki** piše „Standard“, da ima 40 000 mož, od teh je 22.500 od 20 do 30 let starih, 10 000 od 30 do 40 let, a drugi so starejši, in nekaj je celo mlajših. — Angleški listi ne nebajo

tožiti, da se je vojska z nepremišljenostjo začela.

Na **Bismarkovej** soareji so 8. marca vprašali neki nemški poslanci tega svojega državnika, ali ne bi hotel v preudarek jemati Bühlerjev nasvet, naj se skliče evropski kongres, v katerem bi se število vojakov ponzalo povsod za polovico. Bismark je rekel, da je zaradi posebnega geografskega položaja Nemčije zoper ta predlog, da si je Nemčija z vsemi sosedi v prijateljstvu.

Dopisi.

Iz mariborske okolice 8. marca [Izv. dop.] Srečni so na slovenskem Štajerji privandrovc ali nemčurji in tudi propali nemškutarski kandidati. Ako jim na enem kraju sreča nij ugodna, eto jim ustavoverski prijatelji bridke solze, koje so pri nezgodah in propadih prelivali, oslajšajo s tem, da jim podarijo kako odlikovanje.

Neki kmet od sv. Lenarta je pred petimi leti zdihovaje toževal o Seidlovem gospodarstvu, ki naš okraj košta 29 704 gld. na leto: „O kaj le delajo s cestami? Naložili so nam plačilo za okrajne ceste! Prej sem imel odkazan del za navažanje nasula ali „šotra“. Zjutra sem zapregel konjiče, ki večjidel leta praznujejo, vzel si mesa in kos kruha in si le kak maslec vina kupil, in do večera je bil moj del na okrajnej cesti nasut ali na šotran; a zdaj pa moram plačati na leto po 10 do 15 gld. Takrat me je stalo navažanje le kak goldinar, zdaj pa celo tele gre iz hleva: kam smo zabredli? O ko bi se našim poslancem le to posrečilo, da bi nam okrajne zastope spet odpravili!“

Pomenljive so besede prostega kmeta. Vsak kmet je z malimi stroški svoj delež s prodrom navozil. Zlaj pa dobivajo navažanje le prijatelji Seidla, Wretzla in Girstmajerja. Račun okrajnega zastopa nam kaže čudne številke, po katerih je razvidno, koliko se v posameznih srenjah za ceste denarja potrosi. Tudi tukaj se marsikateri srenji krivica godi. Srenje ki imajo le srenjske ceste in mnoga popravila ž njimi, morajo na druge kraje plačevati za okrajne ceste, kojih nikdar ne rabijo.

Račun pa je sledeči: okrajnemu pisarju se plača 500 gld., okrajnemu cestnikarju 360 gld., voznine ogledovalcu cest 500 gld. (prej se je samo ta številka porabila, druge so pa vse izostale), za okrajno uradnico

Celovec; slabejše ceste in hujša vročina dovolile so mi sklepati na zdano povečane težave v teh krajih. Mimo Dubrovnika in Castelnova smo s časom prišli v tako znamenito kotorsko Boko, „Bocche di Cattaro“, kar se je žalibog po noči zgodilo. S početka mi je bilo prav žal, da mi nij bilo mogoče to morsko zatišje natančneje opazovati, tem bolj, ker sem se uže celo vožnjo veselil na to naravno nepremagljivo utrjeno luko; a imel sem pozneje priliko to nadomestiti, za to bom tudi tačas o tem spregovoril.

Od mesta Kotora se zaradi obzidja malo vidi, mudili smo se tam tudi le okolo ene ure, po tem pa peš odšli proti Budui. — Če ne bi bili eni izmed nas uže prejšnjo jesen tod hodili, gotovo ne bi bil vedel, kje bomo našli luknje iz tega kotla, zakaj ceste ne vidi nobene, razen one na novo izdelane proti Cetinju, ki v veličastnih ovinkih visoko in skalovito goro prepreže. — Stara cesta proti Budui je kaj slaba, in ker nove še nij izdelane, morali smo jo po tej ukreniti, kar je

bilo tem huje, ker je solnce uže silovito pripekalo; bilo je ob 8. uri zjutraj. — V naših krajih taci cest ne poznamo, misliti bi si le mogli, da kak hudournik tod vdere v deževnem vremenu, tam služi za vse. Leto 1869 je pa pokazalo, da tudi tukaj ne bi škodovala dobro izdelana cesta, če se primerijo gotovi slučajji, zato so pričeli novo izdelovati, ki pa le počasi napreduje; potrebovala se bo le se ve da le za vojaške potrebe, domačini bodo s svojimi majhnimi konji, mulami ali osli še vedno po starej mnogo krajšej hodili, ker vozov v Dalmaciji pod Dubrovnikom nij tako nikjer več videti, kar je tudi uzrok, da je cesta čez in čez na nekaterih krajih s travo poraščena.

Po prvej težavnej poti se odpre pred nami lepa dolina, po kateri se vije še precej dobra cesta, ta dolina s svojimi večjimi in manjšimi hribi, obdana s skalovitimi gorami je ova župa, ki je videla l. 1869 mnogo ravsa in kavsja mej našimi vojaki in domačimi prebivalci zaradi nove vojne postave. — Ostanke teh bojov se še vidijo, razvalin, zidov brez

streh je ob morskih obalah več, ki jih je podrhl in razrušil c. kr. vojni parobrod; k sreči se je našel pot, ki je vodil obe stranki k sporazumenju, sicer bi bilo gotovo še mnogo krvi prelite, ker bi ne bilo lahko vstašem v njih mej visocim skalovjem ležečih skrivališčih priti do kože.

Na 24 km. dolgem potu od Kotora do Budue je ena sama vas; poštna uradnja in žandarmerijska postaja jej dajeti še dovelj važnosti. — Poštar ima v svojej pisarni tudi še kupčijo z vinom, kruhom, slanino itd., kar se vse skupaj imenuje z besedo „botega“ in sicer „botega Nr. 2“, „botega Nr. 1“ je nekoliko dalje ob cesti z enako kupčijo. — Da je to imenovanje italijansko, iz tega ne smete sklepati, da bi bilo tudi drugo govorjenje tam italijansko, to ne, le nekatere besede so se tako udomatile, da jih tudi domačini rabijo, sicer je govor kakor v Črnih gorah.

Potem je pa nij več hiše do Budue, in to slednje mestice se še le vidi, ko se mu uže na malo sto korakov približamo. (Dalje prih.)

432 gld. 13 kr., za magazin 40 gld., za pisa-rijske potrebe 200 gld. (drag papir!), pet štipendij (120 gld. vsaka) za učence na vino-rejske šoli 600 gl., štiri štipendije (150 gl. vsaka) za učiteljske pripravnike v Mariboru 600 gld., za razne šolske potrebe 100 gld. (menda za pometanje), okrajnim siromakom 200 gld. (akoravno vsaka srenja za svoje skrbeti mora). Časte so še le drage: sv. Jurij 2567 gld., Langenthal 3701 gld., sv. Lenart 4310 gld., Plač 476., Svičina 351 gld., do Pesničke postaje 43 gld., Jarenina 937 gld., sv. Jakob 730 gl., Wurmberg-Ciglenca 1851 gl., Ptuj 413 gld., Fraubeim-Slivnica 624 gld., Ruše 1988 gld., Selnica-Ruše 102 gld., Gersdorf 105 gld., Jodlberg 888 gl., sv. Lovrenc 4003 gld., Velika 1416 gld., Melje sv. Peter 942 gld. Vse te številke bi izostale ako ne bi bilo okrajnega zastopa. Za pregledovanje cest in za cestničarja bi k večjemu znali kake 3—4000 gld. računati. Štipendije dobivajo le si-novi nemčurskih ali takih kmetov, ki v Seidlov rog trobijo, na vinorejske šoli, ka-kor tudi na pripravištvu, koje jim Seidl oskrbi, in se ponosno obrača, kadar kateremu sinčku nemčurja, ki pri volitvah za njega dela in glasuje, ter po štipendiji svojo milost iz-kazuje. Slovenci si torej sami simpatije pla-čujejo pri nemških liberalcih. Premožen kmet T. K. blizu Maribora se je nekda bahal: „Moj sin ima štipendijo na vinorejske šoli. Gospodu Seidlu se imam zahvaliti, da mi nij treba ničesar plačevati za njega.“

Ceste so vmes, akoravno se veliko plačuje, tako slabe kakor v Bosni. Ko bi le ti gospodje ne prišli v Bosno še cest popravljati! Nekdo mi je pravil: uže mnogo let hodim v Ruše, pa tako slaba cesta v prejšnji dobi nikdar nij bila, kakor je zdaj in plačuje se za njo 1988 gld. Radovedni smo tudi poizvedeti, kam so naši milostljivi gospodje dejali ovih 3000 gl. iz hranilnice izposojenih? Enako se od okrajne sodnije poslopja (Kre'samtsgebäude) vsako leto 1600 gld. plačuje. Gospod Seidl javno vas vprašamo, kde so denarji? Dozdaj še nihče ne ve za nje. Računa še nij bilo. Povejte nam g. Seidl le toliko v naše pomirjenje: ali imate denarje v hranilnici? Ali gre vse za popravo? Ali celi okraj nema pravice od vas računa terjati? Ali nij celemu okraju v časti ovo poslopje, ki 1600 gld. na leto nese? Ali so menda pri okrajnem zastopu le sami „peke“ „peke“, kakor pri pobitih Turkih.

Zanimivo je tudi za nas Slovence odliko-vanje dr. Mulléta nekdanjega ustavovernega propadlega kandidata. Postal je „ordnelovec“. Postal je v Parizu ud „jury“. — Njegovo umetno razsojevanje vina je prislovelo v Pariz, a v Mariboru pa še gruškovca od ljuto-merčana nij izpoznal. Tisti gospodje še živijo, pri katerih je svojo umetnost razsojevanja spričeval. Glejte ga no, odlikovan je za solze, koje je pri propadih kandidatstva prelivljal. Komu tudi nij znana mariborska vinska „pan-čerija“, ki je naše slovenske kraje celo ob kredit spravila. Firma Pfriemer je Slovencem veliko škodovala. Ko bi ta gospod svoje po-narejeno vino bil v Pariz na razstavo pri-peljal, bi ga gotovo ne odlikovali. L. g. Foršnerjev „pekerčan“ mu je pomagal do sve-tinje in odlikovanja. Res škoda, da producenti nemajo toliko sreče kakor trgovci. Še bo brž čas tudi naš veliki g. Seidl kaki „Von“ „nema-nič“ zgrabil.

Iz Trsta 10. marca [Izviren dopis.] Denes je razpis volitev izšel v uradnem ča-

sniku. Volitve bodo: Dne 18. marca od 9. do 2. ure in dne 19. marca od 9. do 11. ure za IV. razred. Dne 22. in 23. marca voli III. razred; 26. marca voli II. razred in 28. marca I. razred, a dne 30. marca voli okolica.

Torej slovenska zmirom avstrijska oko-lica najzadnja? Včasih so drugod volitve tako razpisavali, da so izidi prvih volitev imeli dru-gim dober izgled dajati.

Sicer pa moram denes poročati, da se je v zadnji hip vendar le nekaj agitacijskega gibanja tudi od strani Avstrijcev začelo. Še bi se dalo kaj doseči v teh zadnjih dneh.

Iz Zagreba 9. marca. [Izv. dop.] Ko so bili pred tremi leti bosenski Slavjani proganjani od krutega Turka, pribežali na avstrijska tla, proseč pomoči, da si ohranijo vsaj golo življenje, odkazala jim je bila vlada nekoliko podpore; ta podpora je bila baš to likošna, da bosenski beguni nijso mogli umreti, a zadostovala je vendar, da ker jo je privo-lila, si je dunajska vlada ohranila ime člove-koljubja. Ali dunajski in peštanski listi, služeči krivonosem narodu, si nikakor nijso mogli tolmačiti, kako da se daje ljudem, — potepinom, kakor so jim rekli, podpora, ki so se zoper svojo vladu vzdignili, in potem se k nam pritepli, da od naših žuljev jedó. Se ve da, beguni so bili Slávjaní, in to zadostuje, da naj bi se jih prepustilo svojej osodi. — Avstrijski vojniki so zasedli Bosno in Hercegovino, naredili mir v teh pokrajinah, in zdaj je prišlo vdomovljenje ali „repatriiranje“ ba-gunov na vrsto. Kako se je to vršilo, to je še vsakemu znano. Brez pomoči, ne da bi se za te sirote poprej kaj poskrbelo, gonilo se jih je v čredah nazaj v domovino, in — do-volilo se je vsakemu seboj vzeti, kar ima. Razdrapani, nagi, bolni vrnili so se nazaj v deželo, kjer so imeli prej svoje imetje; a našli so tam le še obžgane tramove svojih koč, polje nij rodilo, b'li so pahneni v tako stanje, v katerem se človeka mora lotiti obup. Člo-veka, ki vidi strahovito bedo ubozega trpin-čenega bosenskega naroda, vidi, kako olikani narodi mrzlo gledajo njegovo silo, polasti se nekakov čut, ki se ne da opisati.

Da tudi Slovenci izveste, kolike muke ima trpeti bosenski begun, podajem vam sle-deči dopis iz Siseka, ki ga je bil prijavil ónih dnij „Obzor“. Dopis pravi:

„Žalostnim srcem primem pero, da vam opišem z malimi črticami strahovito bedo ubozih bosenskih begunov, katere so v sredi hude zime s silo k njihovim ognjiščem odpravili. Dne 3. t. m. prišlo je v Sisek sedem mož iz raznih krajev severne Bosne, da bi stopili v imenu vseh repatriiranih begunov pred Nj. ve-ličanstvo cesarja in mu opisali svojo bedo. Ali sirotam je zmanjkalo novcev za daljno poto-vanje in morali so ostati v Siseku; le jeden je ukrenil v Zagreb pomoči iskat pri poznatem prijatelju bosenske bede. V Siseku ostali ne-srečniki so nam plakajoči pripovedovali svojo revo. Oni so zagotvili, da so v sredi zime nagi in bosi prišli k razvalinam svojih koč, in da dozdaj nijso od nobene strani dobili po-moči. Se ve da se je po novinah pisalo in kričalo, da je bode vlada do spomladi z vsemi potrebščinami preskrbeja, a nesrečniki o tem nič ne vedo. Res je, da so nekateri, ali le malokateri, od cesarskih komisarijev, ne-koliko hrane dobivati, vsega skupaj dozdaj po 4 oke presa ali koruze, ali tako srečnih je le malo (kaj pa jim tudi to koristi?); večina izme-j njih nij dobila mej vsem časom svojega bivanja v

Bosni ni jednega zrnca od ces. vlade. Velika ve-čina begunov umira vsled gládú, mraza in raznih družih boleznij; ničesa nimaio, da bi se na-sitili, ničesa, da bi svojo nagoto pokrili. Ubogi mučenci pravijo, da je izmej 50.000 v domo-vino se vrnolih begunov deloma na poti, de-loma v Bosni 20.000 jih poginilo, in da osta-lim 30.000 preti strahovita smrt vsled gládú in mraza; begunom so umrli vsi otroci, starci in slabejše žené. Nesrečniki so pôtém cesar-skih komisarijev osrednjo vladu v Sarajevu prosili, naj jim za Boga pomaga; a na vse te prošnje nijso dobili niti pomoči niti odgovora. Njih reva je tako skrajna, da celo ces. ár-madi v srce sega, da vojaki, ki čestokrat sami pomanikanie trpijo, se jih usmilijo, in svoje zadnje delio s še revnejšimi, nesrečnejšimi. Beda bosenskih begunov je tolika v obče, da hočejo celo nekateri ces. komisariji iti iz Bosne, da ne bodo sè svojimi očmi gledali, kako da lepi in krepki bosenski narod — ne v boju, ampak vsled gládú in mraza umira. — Ali je res skleneno, da mora bosenski narod izumreti, v njegovej lepej deželi pak da se bode naselil tujec Magiar in Nemec? Mnogo ljudij res misli, je li nij od katere strani pa-vlašč tako napravljeno, samo, da tudi óni del prebivalstva, ki je še vstanek preživel, hitro pogine. — Vlada v Sarajevu in na Dunaju naj za Boga resno pomaga, ker, kaj nam ko-risti „Bosna ponosna“, ako pa tam narod gládú izumira.“

Domače stvari.

— (Slovenska Matica) ima denes po-póludne ob 4. občni zbor. Matica, prvi naš literarni zavod, imela bi Slovence tako zani-mati, da bi malo izobraženih narodnjakov manj-kalo na njenem občnem zboru. Ali — koliko jih bo!

— („Glasbena Matica“) v Ljub-ljani razpošila dva zvezka (V. in VI.) pesnij za leto 1878 in sicer: V. „Čveterospavi in zbori za moške glasove“ — zbirka desetih kompozicij (od B. Ipavca, Stegnarja, Försterja, Nedveda, Faiglja in Rharja); a VI. „Napóvi za sopran, alt, tenor in bas“, zložil dr. B. Ipavic. Vsak zvezek se prodaja po 1 gold. 40 kr pri g. Fr. Dreniku v Ljubljani.

— (Vreme) imamo vse te dneve tukaj stalno najlepše, kar si ga v tem času misliti moremo. (To pišemo vtorek opóludne.) Tudi od drugod po domovini se poroča jednako. V Trstu in Primorji pa je uže jaka toplota.

— (Veteran). Od tukaj se nam piše: Umrl je 10. t. m. tukaj bivajoči ritmajster in vodja pri računstvu v pokoju Anton Pasch. Star je bil 91 let. Služil je 56 let, pokojnine je dobival samo 45 gld. mesečno. Radi sta-rosti je dobil v zadnjem času štipendijo 100 gl. Pasch je marširal leta 1805 torej pred 74 leti iz Italije sv. Križa na Hrvatsko kot feldvebelj. Do zadnjih dni je bil mož jak in zdrav, in smelo se je soditi, da bo še višjo starost do-segel. Njegov sin Janez je uže 3 leta v Trstu upokojen kot obrst.

— (Razdelitev štipendij.) Deželni predsednik kranjski je za leto 1879 podelil štipendije pr. 37 gld. 80 kr., ustanovljene na spomin 11. marca 1857, ko sta cesar in ce-sarica obiskala postojnsko jamo, sledečim in-validom: Francu Kovaču iz Postojne, Antonu Fajdigi iz Hraš in Mihaelu Bergoču iz Trnja; — dalje Metelkovo ustanovo pr. 37 gld. 80. sledečim invalidom: Jarneju Ulepiču iz Stare vasi, Antonu Nahtigalu iz Derečega vrha, Šimo-

mu Ilovarju iz Radulj in Josipu Kocjanu iz Trebelnega.

— (Občina Radeče) je sklenila svečanost cesarjevo 24. aprila praznovati z božjo službo, streljanjem in obdarovanjem ubozih.

— (Iz Trsta) se nam piše: V soboto 8. t. m. so frekventanti tukajšnje kadetske šole napravili veselico v dvoranih pri „monte verde“, katera je zaradi svoje sijajnosti v vašem listu omeniti vredno, tolikanj bolj, ker ta šola komaj 3 leta obstoji, in je letos prvič, da je v javnost stopila. Soba je bila jako lepo okinčana in razsvetljena. Razen nekaj govorov posameznih frekventantov in nekaj lepih pesnij od dobro izurjenega kora, se je še Valenstajnovno ležišče videlo, katero je, bodi si kar se oblačila ali igre tiče, prav lepo bilo. Temu je sledila druga igra. A za tem se je plesalo in vrtelo do jutra, da je bilo veselje videti. 112 parov je naenkrat kadriljo plesalo.

— (Slovenskim advokatom v posnemanje.) Dalmatinski „Narodni list“ piše: „Radošću doznajemo da dva od najdarovitijih odvjetnika u Dalmaciji, marljivo uče narodni jezik, da bi se već oteli talijanštini, koja i njih zaokupi, kô što sve učene naše ljude, kroz dugi tek njihovih nauka. Veleučeni Dr. Bulat, najglasovitiji odvjetnik u Spljetu, ima već pô godine danâ da dopisuje s našim urednikom izključivo hrvatski, i baš lepo; dočim dvie tri godine nazad nije znao pisati ni rieči naški. Veleučeni Dr. Vicko Ivčević, odvjetnik kojemu nema para ni u stolnom Zadru, počeo je braniti svoje štitenike čisto hrvatski. U prošastu sriedu pred porotom Zadarskom Dr. Ivčević je govorio sve hrvatski, na veliku radost svog štitenika i porotnikâ, kojima hrvatska rieč može samo da srđca. Evala ovakim! A vi pravnici po Dalmaciji, ugledajte se u vaše perjanice!“

Razne vesti.

* (Nevarnost pred povodnjo.) Magjarsko mesto Szegedin je viselo te dni v veliki nevarnosti, da ga poplavi silno narasla reka Tisza. Uže je bila voda prodrla prve je zove, ki varujejo mesto od treh strani pred povodnjo, in le še zadnji jez je slabo držal. Noč in dan so ga popravljali, nasipali in utrjevali delavci in vojaki. Strah po mestu pred rastočo vodo je bil velik. Voda je podrla zunaj teh jezov vse hiše in nosila strehe in trame seboj. — Najnovejši telegram poroča, da voda pada, torej je nevarnost odstranjena.

* (Kuga v Rusiji.) Evropski zdravniki, v Vetljanko poslani gledat, kaj je s kugo, naredili so 9. t. m. protokol, v katerem pravijo, da je kuga popolnem ugasnila in da kordonov na ruske meje ni več treba. Tiste vasi, kjer je kuga bila, pa naj bodo še do maja obkoljene.

* (Razbojnik ustreljen.) Zagrebški listi poročajo iz Petrinje, da je 6. t. m. neki hrvatski kmet ustrelil — Tanazijo Rudića v gozdu blizu Dvora. Rudić je bil zloglasen razbojnik, uže dve leti strah cele okolice. Kmet dobi taljo 500 gld., ki je bila razpisana na razbojnikovo glavo.

Národno-gospodarska stvar.

Goveja kuga in sredstva, kako da se uniči.

Zdaj, ko se poroča in od kranjske vlade naznanja, ka se je ob našej in hrvatske meji zopet prikazala živinska kuga, prično bode gotovo in ustrezno našim čitateljem na kmetih, ako izvedó kako in kaj da pise dr. Joh. R. Meyer v svojej ravnokar izšleji knjigi: „Die Ap-provisionierung des europäischen Fleischmarktes

in ihren Beziehungen zur österreichisch-ungarischen Landwirtschaft“ o živinske kugi. On pravi:

Kraj, kjer se rodi in poganja goveja kuga, ki nase črede ukuževa, je okolica Črnega morja in tamo nahajajoče se stepe evropske Rusije. V teh širokih pokrajinah rase samo trava in zelenje, kajti ker ni vode, ne more se zemlja obdelavati, in je stano naseljenje ljudstva nemogoče. Osobito po leti, ko celo rosa — ki sicer živalim baje tudi škoduje — nikdar skoraj ne pade, živina tam ne more bivati radi pomanjkanja vode, kajti baš v tem času prikaziva se na tleh največ soli, kar je neka posebnost step; ker je živina v velikej meri s pičo pozujze, postane tako silno žejna, da se ta žeja združeva z prikazki vročice. Skušeni trgovci z živino na meji, katerim pripada beseda v tej stvari, pravijo, ka so ti prikazki pri govedi posredni uzroki razvitka goveje kuge. Da je ta misel resnična, dokazuje to, da nastane ta kuga najprej ob hudej suši, ter ni stalna, jednega kraja se ne prijemljajoča, ampak po velikej večini epidemična, razširjajoča se po celih deželah.

Iz step pride kuga najprej v notranjo Rusko in v zapadno ležeče dežele, ter osobito na Avstrijsko-Ogersko deloma čez Veitavo, deloma čez Besarabijo in Podolijo čez meje Erdejske, Bukovine in Gališke. Živina iz step pa radi tega tako lahko in hitro zanese kužno tvarino, in jo razširi, ker pri teh živalih prikaže se kužna bolezen v obce menj silno, nego pri drugih živinskih rasah, tako da kužni voli iz teh krajev celó mej svojo boleznijo se lahko daleč gonijo, a koncem ozdravé.

S tem se pa razjasni tudi to, da marsikatera, navidezno do cela nesumnjiva čreda goveje kuge zanese povsodi tja, kjer je prišla z drugo govedo v posredno ali neposredno dotikanje. Kužnoba je po svojej naravi se nepoznata; niti mikroskopična preiskavanja, je-li morda kaki del trupla, kojega bi se kuga posebno rada prijemala, ali morda kri to zakrivlja, niti kemična preiskavanja niso dozdej kaj zadovoljivega dokazala. Kolikor menj si moremo tedaj teoretično razložiti kužnobo kuge, toliko večjo vrednost dobivajo praktične izkušbe, ki so se osobito ob novejšem času zbirale z veliko marljivostjo o moči okuževanja, ki jo ima kužnoba.

Posebno zanimivo je, kar pravi učenjak Rolov o trajnosti kužnobe; on piše: „Živinska moč kužnobe je različna po razmerah, v katerih se ona nahaja. Najkrepkejša in najboljše sredstvo da se uniči, je zrak. To dokazuje najbolj uže omenjeno dejanje, da pod vedrim ob bolnih živalij razširjajoča se kužnoba v daljavi kach 20—30 korakov uže več ne vpliva. Seno in slama, ki je ležala nad hlevi okuženimi, se je opetovano ne da bi škodovala pokladala govedi, ako se je preje 24 ur dejala na zrak, na prosto. Volna, okužena s smrkljem kužne govede, a se je pustila 4 do 6 dni na zraku, več ne okuži zdrave živine. Tudi hleve in paše desinficira zrak v malo tednih. Isto tako prepriha zrak kužnobo iz obleke in družih luknjičastih rečij, kakor tudi iz bolne živine odpadkov, ki se prijemljó kach stvari, ter jo naredi neškodljivo. Čem močnejši je preprih zrak ob stvaréh ki so okuženi, tem gotovejša in hitrejše se kužnoba odpravi. Ako pak nasprotno zrak ne more zraven, ali pa da je kužnoba v notranjem kakega mrtvega trupla ali družih rečij, ter je preprih zraka ne more odstraniti, kakor na vislih ali v guoji, v lesovju, v stenah ali tléh zaprtih hlevov, v spravljenej obieki ali v zaprtih ali zakopanih delih zaklane ali crknene živali, ki je bila kužna, — potem more kužnoba dolgo vplivati.“

„Kakor preprih zraka, tako tudi vročina kužnobo uničuje. Visoka temperatura po leti ne uničuje sicer direktno kakor južna vročina, ali ona desinficira s tem, da suši óne stvari, ki imajo v sebi kužnobo, ter pospešuje, da shlapí kužnoba, in se v zraku fino razdeli. To pa se doseže še laglje in hitreje s hudo suho toploto v kurjenih prostorih. Mráz, celo huda zmrzlina ne uniči kuž-

nobe, nego jo obhrani, ker ona ovira popolno razsušenje takih stvari, ki imajo kužnobo v sebi, in ovira sploh gnjilobo živalskih delov. Zmrznen gnoj je spomladi zopet okužil, ko se je otajal. Da je pa čestokrat po zimi kuga ponehala razširjati se, prišlo je le od tega, da trgovina z živino nij bila tako živa. Nasprotno se pa lahko goveja kuga po zimi z debelo človeško obleko, z zmrznenimi odpadki kužne živali v železniških vozovih itd. daleč zanese, mej tem ko pa kužnobo po leti na vedrem ali v odprtih vozovih suhi vetrovi lahko uničijo.

(Dajje prih.)

Tuji.

10. marca:

Pri Slonu: Dr. Pogačnik iz Dunaja. — Pfeffel iz Gorenjskega. — Zearo iz Dunaja. — Brulec iz Doline. — Majanica iz Trsta.

Pri Matieu: Visentini iz Gorice.

Pri bavarskem dvoru: Jama iz Kranja. — Goljevšček iz Kanala. — Wucherer iz Lesc.

Dunajska borza 11. marca.

(Izvirno telegrafično poročilo.)

čnotni drž. dolg v bankovcih . . .	63 gld.	55	kr.
čnotni drž. dolg v srebru . . .	64	05	„
zlata renta . . .	76	35	„
1860 drž. posojilo . . .	116	75	„
Akcije národne banke . . .	792	—	„
Kreditne akcije . . .	235	80	„
London . . .	116	80	„
srebro . . .	—	—	„
Napol. . .	9	29	„
U. kr. cekini . . .	5	54	„
Državne marke . . .	57	35	„

Vsem svojim sorodnikom, prijateljem in znancem naznanjamo s tem, da je naš preljubljeni soprog, oziroma oče, tast in stari oče, gospod

Veit Mosche,

c. kr. finančni tajnik v pokoju,

dné 9. marca 1879 po kratkej bolezni in previden sô sv. zakramenti za umirajočo v 73. letu svoje starosti mirno v gospodu zaspal.

Truplo umrlega se bode vtorek 11. marca 1879 ob 11. uri dopoludne vzdignilo iz hiše št. 3 v Vorbeck-ulici, spremljevalo potem na kolodvor južne železnice, odkoder se bo prepejalo v Ljubljano, da se bode položilo v rodbinsko gomilo.

V Ljubljani bo pogreb v sredo 12. t. m. ob polu treh popoldne od tamošnjega kolodvora južne železnice na pokopališče pri sv. Krištofu.

Sv. maše za umrlega se bodo brale v Ljubljani.

Dragi umrli priporoča se v blag spomin.

V Gradci, dné 9. marca 1879.

Marija Mosche-Mayer,

soproga.

Clemens Mosche, Dr. Alfons Mosche,

c. kr. okr. sodnik, advokat,

sinovi.

Johana Mosche-Wagner, Teresina Mosche-Zeschko,

snahi.

Alfons Mosche, Egon Mosche, Vera Mosche,

vnučki.

(78)

Nove vozne liste

za železnice

prav po nizkej ceni priporoča

„Národna tiskarna“ v Ljubljani.

Marke Wir empfehlen geschätzt.

als Bestes und Preiswürdigstes

Die Regenmäntel

Wagendecken (Plachen), Bettelagen, Zeltstoffe

der k. k. pr. Fabrik

von M. J. Elsinger & Söhne

in Wien, Neubau, Zollergasse 2,

Lieferanten des k. und k. Kriegsministeriums, Sr. Maj. Kriegsmarine, vieler Humanitätsanstalten etc. etc.

Solide Firmen als Vertreter erwünscht.

(190—190)

Lastnina in tisk „Narodne tiskarne“.

Izdatelj in urednik Josip Jurčič.